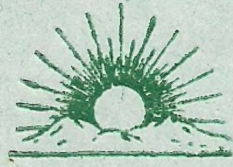

తీరుమలేశనతకము
విశ్వనాంతి

(భాస్కరరాయబారము)

గ్రంథకర్త :

అద్దంకి శ్రీరంగాచార్యులు,

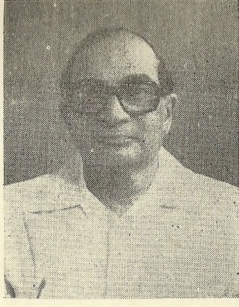
యోగవర్య

ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయం,

వాల్తేరు.

కాపీరైట్]

[వెల : రు 5.00

కృతిపతి :
(శ్రీ) ఎమ్. ఆర్. అప్పారావు, M. A.
ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్తు కులపతి.

కృతిపమర్పణ పంచరత్నములు

కృతిపతి :
శ్రీ మేకారంగయప్పారావుగారు
ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్ కులపతి.

లలితమర్యాద సహృదయ లక్షణుండు,
రాసకులమున బుట్టిన రాజహంస,
సకలసద్గుణసంపూర్ణ సాధుమూర్తి,
ఆంధ్రవిశ్వకళాపీఠి నవతరించె.

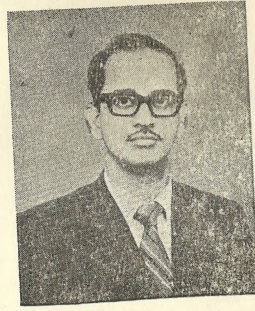
రాయలే నేడు మన అప్పరాయ లగుచు
'విశ్వశాంతి'ని విశ్వంపు వీధులందు
పెలుగు లీనంగ జేయంగ పెడలివచ్చు
అప్పరాయల కీకృతి నప్పగింతు.

విశ్వవీధుల విహరించి వెతకితెచ్చి
కథగ నల్లితి గీతను కలియజూసి
నవరసంబుల గలిపితి నవ్యరీతి
చవులు బుట్టించు సేకథ చదవ రండు.

పృథ్వి నాకొక రమణీయ పుష్పవనము
తేటిస్తే దాన తియ్యని తేనె దావి
తిరుమలేశుని మంగల జెలిపిరాను
వెనుకచూపుల నవి యన్ని వేలుగులిన.

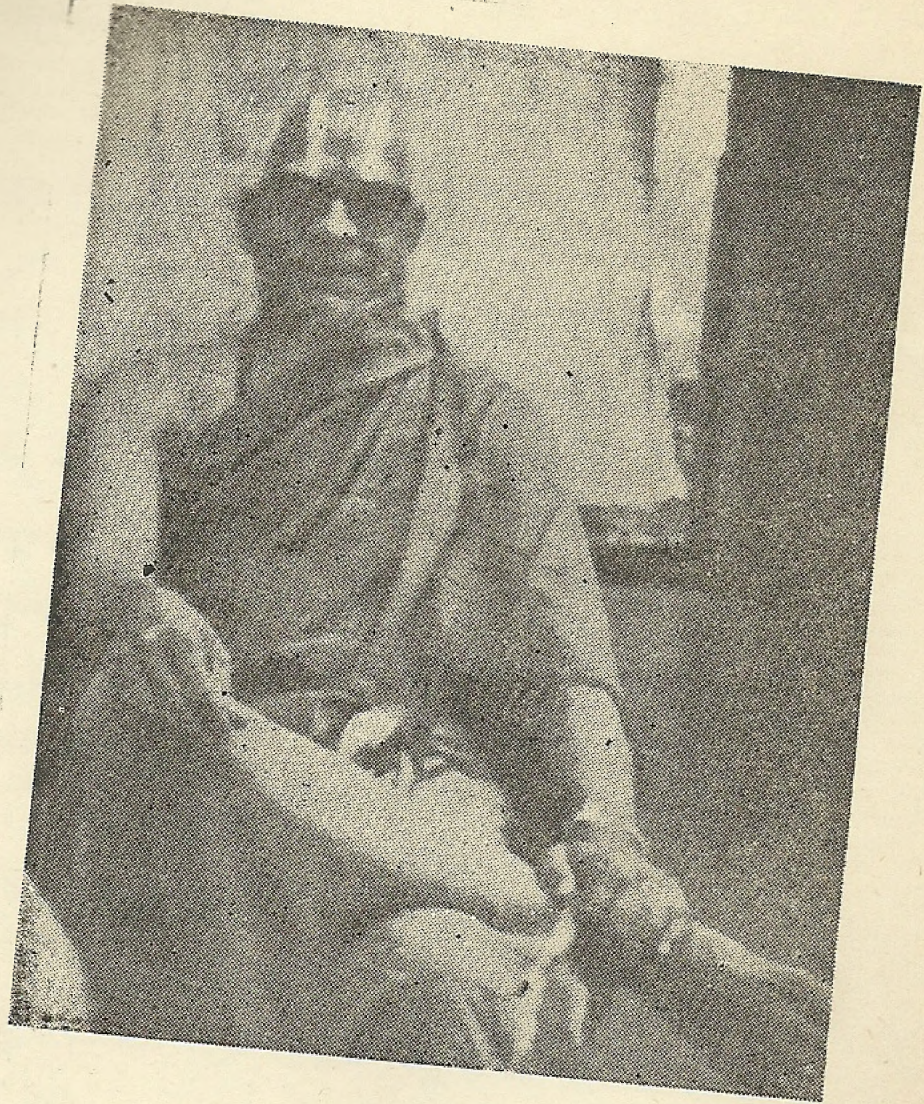
అదరమున నాకృతుల మీ రందుకొనగ
అయ్యురాకోగ్యసంపద లందజేసి
కంటిలప్పలా మిమ్ముల గాచుకొను
రామమూర్తిని బాగ్ధింతు రాణయొప్ప.

అంధగివిశ్లేషా
వరిమల్,
వాల్తేరు. } ఆద్యంకి (శ్రీ) రంగ చాద్యలు.

గ్రంథ అవిష్కరణకర్త :

(శ్రీ) ఎమ్. గోపాలకృష్ణారెడ్డి, M. A., (Hons.) B. L.,
రిజిస్ట్రార్.

కృత్తికర:
అక్షంశ్రీరంగాచార్య

కవి తొలి పలుకు.

కవితకు ప్రేరణకావలెను. సృష్టిలోని ప్రతివస్తువు కవికి కథాపస్తువే యగును. ప్రకృతి, పురుషపురుషోత్తములను తత్త్వత్రయము కవితకు నేపథ్యమేగాక పద్యముకూడాను. సృష్టిలోని రంగులన్నియు కవికుంచిలోనుండి వెలువడును రసములన్నియు నాతనికి ఆత్మానుభూతులు.

కవి కళల నన్నిటిని పెనవేసి కలిపి కట్టగల సంపూర్ణుడు; సర్వసమర్థుడు.

“అనురాగములేని మనసున సుజ్ఞానము రాదు” అను రాగములో నవతరించును సుజ్ఞానము; ఆవేదన, అన్వేషణ, ఆరాధన, సాధన. “పరమాత్ముడు, జీవాత్ముడు, పదునాల్గులోకములు, నరకిన్నెరకింపురుష నారదాదిమునులు, పరిపూర్ణ, నిష్కళంక నిరవధిసుఖదాయక, వర త్యాగరాజార్జితవారము తాననే జ్ఞానమొసగరాడ” కవి కీజ్ఞానమే మూలకందము, మూలాధారము.

బొంబాయిలో నాకుమారుడు చి|| రామకృష్ణుని నివాసము బొంబాయిలోనున్నది. రెండువైపుల సముద్రము; అయిదవ అంతస్తు; రెండువైపుల బాల్కనీలు. సంధ్యాసమయంలో నేను వర్ణించినప్రకారము.

“రంగురంగులభంగుల | చెంగలించి
భాను డస్తమించుచునుండు | పశ్చిమమున”

ఒకరోజున ఈదృశ్యమును ‘Pensive mood’ లో
తిలకించుచుండగా బొంబాయిలో ఉద్యోగము చేయుచున్న
నా ముద్దుల మునుముడు చి|| రఘుబాబు నాదగ్గరకు ఉత్సా
హంగా వచ్చాడు. “ఈదృశ్యము చాలరమణీయంగా ఉన్నది;
తాతయ్య! కవిత్వం తిరిగి పారంభించు” అని హేచ్చరించి
పేరేపించినాడు. నానహధర్మచారిణి చూడమణి పరమవదిం
చిన తరువాతి కొంతకాలము నిద్రాణములో బడిన నాకవిత
నిద్రానుండి మేల్కొని వునరుద్భవించినది.

సూర్యాస్తమయంతో పారంభమైన కథ చిలువలు
పలవలై పలవలై కథగా నల్లుకొన్నది. విస్తరించి, విశ్వవీధుల
విహరించి ‘విశ్వశాంతి’గా రూపొందింది. పట్టిన కలము పట్టి
నట్టుగా పట్టువిడువక పద్యములు వెలువడినవి.

మా పెద్దల్లుడు చి|| సరసింహాచార్యులు నాపెద్దకూతురు
చి|| సౌ|| సీతాదేవి ఈపుస్తకముల ముద్రణకు ప్రోత్సహించి
వారు ఉద్యోగములు చేయుచున్న అమలాపురమునకు జేరువ
నున్న భట్టువిల్లిగొమ్మంలో ముద్రణచేయించినారు. వారికి
నా ఆశీస్సులు.

నా ఈకృతులకు పతిగా నుండుటకు ఆంధ్రవిశ్వకళాపరి
షత్తులపతులు, అమృతహృదయులు శ్రీ ఎమ్. ఆర్. అప్పా
రావుగారు M. A., అంగీకరించుట నానుకృతివిశేషము. వారికి
నాహృదయపూర్వక వందనములు.

కవి-రవుల కిరణపుంజములు సహృదయహృదయసీమల
ప్రేషించి విశ్లేషమై వర్ణనైవిధ్యముతో వెలువడిన అభిప్రాయ
ములు కవికి హృదయానందకరముగా నున్నవి.

వారివారి అమూల్యమైన అభిప్రాయముల నాకందజేసిన
మనఃమహితాత్ములు, మహాకవులు పండితు లందరకు నాకృత
జ్ఞతాపూర్వక వందనములు.

ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్తులపతులు శ్రీ మేకా రంగ
యప్పారావుగారు M. A.; ముముక్షుమహాపీఠాధిపతి శ్రీ శ్రీ
శ్రీ లక్ష్మణయతీంద్రులవారు; మహాపండితకవులు బ్రహ్మశ్రీ
వెంవరాల సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు; శ్రీమల్లాది గోపాల
కృష్ణశర్మగారు (విమర్శనకళావాచస్పతి- విమర్శకాగ్రేసర,
M. A. తేయ Ph. D.); సాహిత్యరత్న Dr. K. రాజశేఖ
రిరావుగారు (M. A. హిందీ; M. A. సంస్కృతము; M. A.
తెలుగు Ph. D. ఆంధ్రకళాపరిషత్తులో హిందీపీఠాధిపతి);
శ్రీ నేతి సూర్యనారాయణమూర్తిగారు M. A. భాషాప్రవీణ,
Vice Principal, ఓరియంటల్ కాలేజి, ఏలూరు; భాషాప్రవీణ
శ్రీ పాకల సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు; విద్యాన్ ఎమ్.
అమూయమ్మగారు; Dr. మోడేకుర్తి వెంకటసత్యనారా
యణగారు (M. A. Ph. D. తెలుగుకాఫి, ఆంధ్రవిశ్వకళా
పరిషత్తు, వాల్తేరు); వాల్తేరు ‘సాహితీమహతి’ అధ్యక్షులు
శ్రీ సూరవనేని శ్రీబాబుగారు; నన్ను పాఠకులకు సరిచయము
జేసి నారచఫలను పరిశీలనజేసిన నాచిరకాలమిత్రులు, సన్ని
హితులు డాక్టరు శంకర శ్రీరామారావుగారు, ఏలూరు;

హిందీ సాహితీవేత్త శ్రీ మంత్రి నరసింగరావుగారు; శ్రీ శ్రీభాష్యం అప్పలాచార్యులుగారు M. A., Retd. Sanskrit Pandit; శ్రీశిష్టా సూర్యనారాయణగారు, M. A. Lecturer, S. K. B. R. College, అమలాపురం. శ్రీ M. గోపాలకృష్ణారెడ్డిగారు, M. A. (Hons) B. L., రిజిస్ట్రార్, ఆంధ్రవిశ్వకళా పరిషత్, వాల్తేరు.-

ఈ అందరిమహానుభావులకు నావందనములు.

కథావివరణ నేను స్వయంగా చేయనవసరములేకయే ఈమహానీయుల అభిప్రాయములందు వివిధదృక్పథములతో వెల్లడిఅయినందున, నేను విశదీకరించుట చర్చితచరణమగును.

‘విశ్వశాంతి’లోని వ్యాకరణదోషములను సరిదిద్ది నాకు సహకరించిన భాషాప్రేమిణి శ్రీ పాకల సూర్యనారాయణ మూర్తిగారికి, విద్వాన్ శ్రీమతి అమ్మయమ్మగారికి నాకృతజ్ఞతాపూర్వకవందనములు.

నా ఈదృశ్యకావ్యములో ప్రధానపాత్రల ధరించి ఈ ‘విశ్వశాంతి’ నాటకమును జయప్రదముగా నటించిన బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులకు, వారినతీమణులు- సరస్వతి, లక్ష్మీదేవి, పార్వతీతల్లులకు, ఇంద్రాదిదిక్పాలులకు, నారదాదిమునులకు, కథానాయకునిపాత్ర అతిసమర్థవంతముగా నిర్వహించినభాగ్యులగునూ, నూత్రధారుడు కవి శ్రీరంగనాథునకునాధన్యవాదములు.

ఇట్లు
అద్దంకి శ్రీరంగచార్యులు.

తిరుమలేశశతకము

అభిప్రాయములు.

1

ఎమ్. ఆర్. అప్పారావు ఎం. ఎ.
జైన్‌హస్పల్.

ఆంధ్రాయువివర్జితీ,
వాల్తేరు,
విశాఖపట్టణము - 3
25-7-1979

శ్రీమన్ అద్దంకి శ్రీరంగచార్యులుగారికి,

మీరు రచించిన ‘తిరుమలేశశతకము’లో మీరుడురస్సుతులు మృదు మధురకవనీయకవికతో వ్యక్తీకరించబడ్డాయి. దైవవక్త, దేశవక్త హర్షకా లైన మీ ఆత్మానుభూతులను పరిచుటవల్ల జీవితాన్ని ఏవిధముగా తీర్చిదిద్దు కోవాలో అందరికి స్పష్టమౌతుంది. జీవితాన్ని సంహారముగా అనుభ వించిన మీ జీవితగమనం ఆదర్శప్రాయం. నిరపేక్షతో మీరొనర్చిన స్వీతంత్ర్యనమరం, మానవతావాదం ప్రశంసనీయులు. దివ్యభావబంధు యైన తిరుమలేశశతక పద్యాలు రసచషకాలు. ఏమవిదగ్రంభరాజాన్ని అనేకార్ని రచించి ఆంధ్రభాషను అలంకరించి ఆంధ్రావళి ఆమోదాన్ని పొందగలరని ఆశిస్తున్నాను.

నారు. జీవితములో ననుభవించునవన్నియు మధురములు - కటువులు కూడ మధురములై తలంపున మెదలెడి దశనందిననాడే జీవితము లక్ష్య సిద్ధి నందినదని ఎరుంగవచ్చును. అట్లు వీరు విషాదమధుర తారతమ్యము లేక అన్నిటిని తియ్యని తలంపులుగా స్వామికి వివేదించుకొనగలిగిన ధన్యజీవి శ్రీరంగాచార్యులుగారు.

వారి సౌహార్దము నాపై ప్రసరించి నాకీ మాటలు పల్కునట్టి యవ కాశము కల్గించినది ఆ మహాపురుషుని జీవితప్రభావము - సామాన్యులగు నందరను సాకించి సన్మార్గమున నడపగలదు. అట్టి జీవితసారమును తిరుమలేశశతకము చదివి అనందించి నాభక్తిప్రహ్వమైన హృదయముతో వారికి అంజలిఘటించుచు విరమించుచున్నాను. అందరును చదివి ధన్యు లగునట్లు శ్రీ శ్రీనివాసు డనుగ్రహించుగాక. వారికి లోకకళ్యాణమునకై బీర్హయారోగ్యములను స్వామి ప్రసాదించుగాక.

తిరుమలేశ శతకము.

సీ॥ కత్తికిన్ దెగనట్టి కంఠరమ్మల పుష్టి
 సడలిపోయెనుగదా ! సారము డిగి,
 పచ్చి వక్కనయిన పచ్చడిగ నమలు
 దంతాల పరువమ్మా ధ్వంసమాయె,
 తుమ్మెదరెక్కల తోసిరాజనిపించు
 కురుల్లె రాత్రెగా కుదురు లడతి,
 పువ్వు రాలిన జాలు పులకించి వినజాలు
 వీనుల సోకదు పిడుగుధ్వనులు,

తే॥ ౧॥ కాయము జరాకృతంబయ్యె కాంతిబాసె
 గడచిపోయె నాపడచుకాలమంత
 బ్రతికియుంటి నే జీవచ్ఛవంబ నగుచు
 తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

1

తే॥ ౨॥ మాతృదుగ్ధము లాసించు మానముద్ర
 దాల్చు నను లేపి కబ్బించు తల్లి జూచి
 బోసినగవుల వెలుగున పులకరించు
 తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

2

తే॥ ౩॥ వసిడిబుగ్గల సుడులలో బలుకు కులుకు
 తరుణహృదయాన వెలుగొందు తిళుకుబెళుకు
 కరకు నురుకుల కలకల మెరపు చురుకు
 తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

3

తే॥ గీ॥ తల్లి శ్రేయూత గైకొని తగుదునంచు
తప్పటడుగులు వేసి నే తరలి వచ్చి
విశ్వవిజయోత్సవమ్మన విష్ణువేగు
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

4

తే॥ గీ॥ పలకమీదను బొమ్మను పట్టిగీసి
పదుగురును జూపించి నే పరపశేప
చిత్రకళలను చిగురించు చిన్నతనపు
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

5

తే॥ గీ॥ వావి వరుసలు విడిచియు పాపలందు
ఆలువగ నన్నమాటల నాడువేళ
శైశవోత్సాహసల్లాప సంభ్రమముల
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

6

తే॥ గీ॥ అట్లతిదియన బాలుర మంత కలిసి
పెరుగు నన్నము గుడిచియు పెచ్చుకేగి
ఆటపాటల నాడుచు నరచునాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

7

తే॥ గీ॥ మూలమూలలు గాలించి “ముసలిమొసలి”
యూటలాడుచు పెక్కగు నాకులంది
వృక్షశాస్త్రప్రగల్భాల నురుకునాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

8

త|| గీ|| కోకిలమ్మను వెంటాడి కొండలెక్కి
దాని గాంచక వేసరి దారిదప్పి
వాగుచెంతనే నడుమును వాల్చునాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ ! 9

త|| గీ|| బడికిపోవు మార్గమ్మన పందె విడుచు
పుస్తకములటు పడవేసి పోరునలిపి
శత్రుదర్పంబు నడచి నే ఛాతివిరచు
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ ! 10

త|| గీ|| పొగలబండిని మొదట నే పోల్చలేక
నింతజంతువుగా నెంచి వెరగుచెంది
స్థాటుసారము నదలి నే పాటురాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ ! 11

త|| గీ|| కలల కన్నట్టి కమ్మని కథనెల్ల
మాకచిత్రాల తేరమీద మొదటిసారి
యావు నిగిడించి వేడ్కతో చూచునాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ ! 12

త|| గీ|| పనువు బట్టలు ధరియించి పసిమిమిర
పంగళిలు శిరమ్మన వరలుచుండ
భియ్యదండంబు చేబ్బి భిక్షవేడు
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ ! 13

తే॥ గీ॥ పసిడివడిని వడివడిగ బడిన పయిడి
తడవు దొరకిన తెగబడి తడిమి తడిమి
నిజగణన గణితగరిమ నియతి నిలచు
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ ! 14

తే॥ గీ॥ నిజపురోహితు డేకాంత నియతిజేయు
విమల గాయత్రీబోధనల్ వినిన యంత
వింత వెలుగులు నాలోన వెలుగునాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ ! 15

తే॥ గీ॥ తప్తచక్రాంకనముజేసి తాప ముడువ
మాధవు తిరుమంత్రమునకు మరుగుతెరువ
భక్తి మద్దురుపాదాల వ్రాలునాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ ! 16

తే॥ గీ॥ రంగనాథుని సన్నిధిన్ రంగరాజ
“రంగ రంగా” యటంచును రాణ యొప్పు
చిలుక పలుకగా నాగుండె కులుకునాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ ! 17

తే॥ గీ॥ శేషచర్యంకమున తన సిరివిగూడి
రంగనాథుని నను జీరి రహృటంచు
అభయమొసగ నేకానంద మందునాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ ! 18

శే॥ ౧॥ పేరొకటి యయినకతన పేర్మిమిర
మందదరహాసచంద్రికల్ మరులు గొలువ
కొసరి నామిద రంగయ్య విరుగునాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

19

శే॥ ౨॥ జనులు వైకుంఠధాముని కనుబొరకు
ఇసుక వేసిన రాలక కిసుకులాప
నలుసునై యూపిరాడక నలుగునాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

20

శే॥ ౩॥ పరుగుపంజాలలో నేను పాలుగొనుచు
ప్రేక్షకుల పొగడికలచే వేగ మలర
వాయువేగాన ముందంజ వేయునాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

21

శే॥ ౪॥ పాతశాలోత్పవముల నే ప్రతిభ జూపి
చందమున సంలసము సెట్ల సందడింప
ప్రథమబహుమానతతులను బహయునాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

22

శే॥ ౫॥ అఖలభారత శడుగుడి యాటలందు
ఎరుటివడిము ననుబట్ట ఎరి దూకి
గంగొట్టి మరపువోలె బిరిని జేరు
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

23

తే॥ గీ॥ పెద్దసెలవుల మేమంత పెచ్చులేసి
తాతగారింటిమీదను చాడిజేసి
ఊరగాయంత నుప్పున నూడునాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

24

తే॥ గీ॥ కొత్తకాల్వలో మేమంత గ్రుంకులాడి
పైరుగా చికి జుట్టల నారబెట్టి
పొలముగట్టిన బాగుగ పోవునాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

25

తే॥ గీ॥ బాడ్లలో పెండ్లికేగెడి వయసమందు
చెరువుగట్టిన గలగల చెలువుమీర
రొట్టలేయుచు చట్టలన్ గొట్టినాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

26

తే॥ గీ॥ ఘనపట్టణమందున చదువునవుడు
చలనచిత్రాల దర్శింప జట్టుగట్టి
అగ్రరాత్రులు మేమంత యరుగునాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

27

తే॥ గీ॥ చందురు గిలిగింతలకు బల్ చిందులేయు
తరగ నురుగుల మెరపుల శకుకులకు
కన్యవహుల వీచి నే కాంచునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

28

తే॥ గీ॥ ప్రభుమశ్రేణిలో నేలట ఫలితమంది
పట్టభద్రుడన పట్టాబు బడయ మురిసి
బందుగుల యభినందన లందునాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

29

తే॥ గీ॥ అయిదువందల దండము లలయకుండ
దానికన్ మించి బస్కిలు దమ్మువట్టి
బిగువుగొట్టుచు నేనోడల్ పెంచునాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

30

తే॥ గీ॥ కండరమృల బిగియించి కంటియెదుట
నిలువుటద్దము నుంచుక నిలచి నేను
'పాజు' తన్నెన్నె పెట్టుచు పొంగునాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

31

తే॥ గీ॥ ధాము గని నేను పొల్లములో పారజూడ
జ్ఞానమును నగి "తగున భయము దొరల"
నమచు ననుబట్టి తనవెంట గొనినాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

32

తే॥ గీ॥ పోగయినందుడు తనకాంతిప్రభుల వినతి
నాను పౌడయమే ముదము ప్రమాదమంది
కాల్చివీరిసి పరిమళమ్ము వినరునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

33

తే॥ గీ॥ పెండ్లిచూపులకై వారు వేచియుండ
నూటు బూటును ధరియించి సోకుజేసి
నాయకునటు నే నిటునటు నడచునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

34

తే॥ గీ॥ స్లాఘబల్బుకై మేరాల స్లాఘభోన
ముగ్ధ ముసిచుసిగవుల ముసిరిపోవ
కలికికంఠాన నే తాళి కట్టునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

35

తే॥ గీ॥ మూగమనసుకు ముసుగేసి మూలదాగి
ఓరజావుల నొలకించు ఉవిదజేరి
నరనల్లాపగతుల నే చనువుజేయు
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

36

తే॥ గీ॥ “హనిమానుల” విహరించి హాయినొంది
ప్రణయశృంగారసౌకలో పయనమంది
తేనెవారల తొలిసారి తేలునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

37

తే॥ గీ॥ ఇంట కిటకిట చుట్టాలు ఇగకులాడ
నతికి వలపున పలుమారు సైగజేయ
వేళ కాదంచు వినవిన వెడలునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

38

తే॥ గీ॥ నోటినిండుగ విడియము నూటలూర
నడుముకట్టును బిగియించి నాతి నాకు
బిడ్డ నందించువేళ నే బిడియరుండు
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

39

తే॥ గీ॥ చిన్నప్రతియె నామూర్తికే చిట్టిబాట్టై
ఉపరాశిని స్మృప్తించు జీవశక్తి
కలదు నాకంచు నామతి తలచునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

40

తే॥ గీ॥ “బేదికన్ నేను గళమెత్తి వేడ్క మీర
వరవళమ్మైన పాటను పాడునపుడు
శ్రోతలందరు ముగ్ధులై సొక్కునాటి
తియ్యదన మెప్పు యోరెద తిరుమలేశ !

41

తే॥ గీ॥ మొగటిపద్యమన్ గోష్ఠిలో మొదలుపెట్టి
విరివిదనమును కృమముగా వినరిగొట్టి
నగన విస్మయ మొనరింపజాలునాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

42

తే॥ గీ॥ ప్రాణనాదమ్ము దళదిశల్ వ్యాప్తిజెంద
తొంటి తిత్ తొంటి రక తాళిగతుల
ఇంతగా స్వరంగియి వామించునపుడు
తియ్యదన మెప్పు యోరెద తిరుమలేశ !

43

తే॥ గీ॥ నాదు హృదిలోన నెచ్చటో నాట్యమాడు
ఆత్మజేవుని నేను వెళ్ల ననునరించి
గగురుపాటిన తొలుత నే గాంచునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

44

తే॥ గీ॥ నాదు ఔంధాన విచ్చలు నాట్యమాడు
రామమూర్తికి రచియింప రాగమొప్ప
జీవమాన్ దాల్చి వాడు నన్ చేరునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

45

తే॥ గీ॥ మొదటిశతము పెచ్చించి మురిసివడుచు
జొత్త బట్టలు కొనితెచ్చి కోర్కెదీర
తల్లిదండ్రుల కేర్చి తనియునాటి
తియ్యదనము తిరిగి రాద తిరుమలేశ !

46

తే॥ గీ॥ దంకి సత్యాగ్రహమునందు దుడుజేరి
జయజయధ్వను లెగయు నే జంకులేక
ఉప్పు గుప్పెళ్ల జేబట్టి యురుకునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

47

తే॥ గీ॥ వేయి "వాలంటిరు"ల బాగు పీఠలందు
నడుగు తప్పక వినవిన సరుకునవుడు
నాయకుడుగ నే మునుముందు నడచునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

48

తే॥ గీ॥ భారతాంబ దాన్యమృదు బాపుకొరకు
వాడవాడు నెంచు వానలనక
బొడ్డితిప్పుల మంచి నే తిరుగునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

49

తే॥ గీ॥ దేశ సేవను గావింప దీక్షబూని
బంధఖానాల నితయు బాధయనక
పెండ్లి వారినందఱున వేడజేరు
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

50

తే॥ గీ॥ విలయగీతులు పీఠుల విస్తరింప
స్వాగతంబుగ ప్రజలెల్ల సాగివేయు
పూలమాలలు మోసనిండ పొలచునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

51

తే॥ గీ॥ మూడువత్సరాలు గడిచె ముద్దులొలుకు
వాడు బొట్టాన్ ముద్దిడి నాడు తిరిగి
అలుపుల్ల గూడి యానందమందు
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

52

తే॥ గీ॥ బొడ్డికుంటు మోక్షించి కాడిగట్టి
వేయి పురుగున కలిపి నా పడతిగట్టు
వాడు నే బొడ్డిగట్టున గుడుచునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

53

తే॥ గీ॥ రంగురంగుల కోకిల రమణులంత
పైకి బిగగట్టి వరుసగా పైరలూడ్చ
కనులపండువై నే నిల్చి గాంచునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ పండ కోకిల లోకసారి పాడినటుల
పడతులందగు చేనులో పాడినంత
మోననాటిక వెంటనే మొలక లేయు
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ కలుపుదీయంగ పొగరెక్కి కాంతినెగసి
రోజురోజుకు నాచేలు చూపులెత్తి
దుబ్బుజేయంగ నేనెంతో నుబ్బునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ పరపు మందాన పొలమంత పనలు నిండ
కాలువేసిన గింజలు ఘల్లుమనగ
గర్వమండుచు నే చేను గాంచునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ బారకానుల తలపించు బాల్లదీరి
మేడివాములు మడుల నే మెరయజూచి
కొట్టునిండు నీయేడంచు కులుకునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ కుప్పనూర్పిడిసమయాన గూడుజేతి
చందమామను గావుంచి నద్దలేక
గడ్డిలో దూరి నే కలలో కనిననాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ రాశితోడ నాయానందరాశి పెరుగ
పొడుగు పొలికేకకున్ మేను పులకరింప
లేనివిన్న కొలంది రాసులు కొప్పునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ పక్షబండి బురదడిగ బట్టినపుడు
గండరమ్మల పుష్పిని కలిపికట్టి
వట్టుబట్టి నే గట్టుకు నెట్టునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ అంశనాలకు మించిన మంచినంట
గంధులన్ వంచకున్ జేర్చి నర్ది నర్ది
కొట్టు నట్టక పురులు నే గట్టునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ పూర్వ రే నాభార్యకు కట్టబెట్టి
మీల వారిగ నున్నులు పిలిచి తొడగి
బుర్రుకొత్తిరి మేమంత నల్లునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ భజనస్తంభమృచుట్టును భక్తితోడ
పల్లవానుతో జేరి పట్టుతోడ
చెక్కభజలు చరచక నేయునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ కన్నవారింట కురుకు నాకలికి కూడ
మాడువందలమైళ్లుగా ముందుకరుగు
భూమశకటంపుజాగు నే దూరునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ నీలగంధీరబిభిలో నింకి కెగయు
వరతరంగాల కెదురుగ బెరుకు వదలి
పడవ నడుపుచు నెగబడి కదలునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ కొండలెక్కుచు గబగబ గుండెలదర
కాళ్ళు చిడిముడి తడబడ కదలలేక
ఏనుకొండలవానినిన్ వేడునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ భక్తరక్షి! యాశ్రిత పారిజాత!
దీనమందార కావూరి దీను ననగ
చేయెనగి నీదు గుడికినిచ్చేనాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ కొండశిఖరాన తివిగా కొలుపుదీర్చు
పర్యవేక్షకాదక్షునిన్ పదముబట్టి
పారవశ్యమృతో నేను పాడునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ దిగువ కొకసారి నాచుట్టు దేరిజూడ
నిశ్చయంతయు నాముందు విస్తరింప
అల్పదేనంచు కై మోడ్చు నల్లునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ కొండశిఖరాల తలదన్న గొంతువీడి
నరుగుగొక్కచు నుడలతో నురకలయు
పూరిజలపాతరవలి నే పొంగునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ కరిగు మోమున బూసుక రాజనగుచు
మరిగిగప్పిన కోటుచు చమటకొర్చి
మీ గరియిది నెట్టియించి తేజ మెరయు
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ నీలగంధాన నిజనతి యేరుగూడి
అప్పుడేమియు వెన్నుని నింపుమీర
నీలగంధాన పాడుచు వేడువేళ
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ బడలి నడలి నేనింటిక పెడలిరాగ
అలసినారంచు నానతి యందజేయు
ఆవుపాల నే వగవగ నానువేళ
తియ్యదనము విడువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ అలఘు మలబారు శిఖరాన సలరుచున్
నుందరోద్యానవనముల సొబగుజూడ
నందనవనము గనెన నానందమందు
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ లక్ష్మమండితనము క్రమ శిక్షణముగ
తాళమును వైచి భక్తితో తనువు మరచి
'బాపు' ముంగల నామమ్మ పాడునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ యోగవిన్యాసములు జేయ యోగివరుడు
'భావే' ముదమున వీక్షించి బాగు యనుచు
మమ్ము దీవింప యెడలు నే మరచునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

తే॥ గీ॥ అఖలభారతగోష్ఠిలో నద్భుతముగ
ఆననముల ప్రదర్శింప నచటి ఘనులు
మెచ్చుకొనగ నాయాళలు మెచ్చునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

74

75

76

77

78

తే॥ గీ॥ రాజభవనమునందున రాష్ట్రప్రభువు
యోగివరుల సన్మాదింప సాగివచ్చి
అభినుతల మాట నీయ మే మందురాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

79

తే॥ గీ॥ పూర్వచందుని వెన్నెలలో పోగుజేసి
పాలరాతికి పూతగా పైన పూయ
తాళ తేజము తనువు నుత్తేజవరచు
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

80

తే॥ గీ॥ ఎటులకన నహ మోజహన్ నిట్టికలను
దీనిన కల నేను గట్టిగా కట్టిరాడ !
కట్టినట్టి కట్టడము నే కనిననాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

81

తే॥ గీ॥ బానియొడను వలవంత రాత్రాని
తెలుగుపొల్లు పాలరా త్తెలుగె నవ్వె
మలచి పొలచిన తాజును తలచునాటి
తియ్యదనము విడువగలన తిరుమలేశ !

82

తే॥ గీ॥ యోగిలసామ్రాజ్య వైభవాల్ మోనులెత్త
బ్రాహ్మణసామ్రాజ్యవభిధ లెల్ల వ్రద్వరిల్ల
తాళ తేజము తను వెల్ల తాటనాటి
తియ్యదనము విడువగలన తిరుమలేశ !

83

తే॥ గీ॥ రాష్ట్రప్రభు భక్తితో రాత్రిబవలు
యోగిలసామ్రాజ్య వైభవాల్ కనినకోట

- దక్షిణేశ్వరమును నేను దరియనాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ ! 84
- తే॥ శీ॥ సర్వమతసమరసభావ సాధనమున
సకల దేవతారాధన సలిపె నచట
పంచవటితో ప్రళాంతి నే గాంచునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ ! 85
- తే॥ శీ॥ గంగదాటి బెలూరులో గాలువెట్టు
అందు నానందులు కనుల విందుజేయ
డెంద ముప్పొంగి ఆనంద మందునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ ! 86
- తే॥ శీ॥ గురునిపేర మరము నెలకొల్పినాడు
అనఘు డావివేకానందు డందమలర
ఆ పవిత్రాత్మ నాడెంద మావరించు
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ ! 87
- తే॥ శీ॥ ఆదిశక్తియై యవనిలో నవతరించె
కాళిఘాట్టున దయునునాన్ కళలవెలయు
కాళిమాతను కనులార గాంచునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ ! 88
- తే॥ శీ॥ బదరి కాడిని హిమరాసి చద్రయైన
దేవదేవుని పాదాల దివురుకొరకు
వెండికొండల నెగబొక్కు వేళ పొందు
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ ! 89

- తే॥ శీ॥ లోయలో దాగి యోగి నై లోతుగలిగి
శాంత గంభీర తలముల కాంతలీను
మానససరోవరమున నే స్నానమాడు
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ ! 90
- తే॥ శీ॥ తగిన వరుని వెతకి తెచ్చి తనయ నొనగి
పెండ్లివానికి ఘనమై విందులిచ్చి
గాంతుకలు బొంగుగులువోయి గణుగునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ ! 91
- తే॥ శీ॥ చేత గాకయి చుంటి జేతబట్టి
భార చూడంచు మెల్ల నాడరికి జేర
కన్న కూతును కనులార కనిననాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ ! 92
- తే॥ శీ॥ కన్న కొడుకును కూతురు కన్నమతులు
తగవులాడుచు గవలిక తరుముకొనగ
మరుదులను పక్షపాతాన పెరుచునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ ! 93
- తే॥ శీ॥ పేరి పదివత్సరములు సేవ సేను
బాగునను వెట్లు బాధకు రోసి నేను
బంధములను కోసి బయలుపడ్డనాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ ! 94
- తే॥ శీ॥ పంజరము తీర్చి పెలువడ్డ పక్కివోత
నిజానందగిరి సాహిత్యరసగరి

తిరిగి నేనుగా నుదయించి తిరుగునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

95

తే॥ గీ॥ రాజు నేడైన కేవల రైతు నేడు
కలముబట్టినవా డెల్లి కాడిబట్టు
కలము వీడి పొలముదున్న గడగునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

96

తే॥ గీ॥ వివిధదేశాల నే బహు విందులంది
హైందవఘనః క్షానమ్మ నందు జల్లి
మాతృభూమికి పేరుతో మరలుకట్టి
తియ్యదనము పొందు తెపుడు తిరుమలేశ !

97

తే॥ గీ॥ బహుమాఖంబగు ప్రతిభలు ప్రజ్వరిల్లి
విశ్వశక్తిలో నాశక్తి వీరమనుచు
కనులు తెరచి తెలిసికొన కలుగునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ !

98

తే॥ గీ॥ వానప్రస్థంబు గ్రహించి వాంఛలు డిగి
నియతి నేకాంతసేవలు నేను జేసి
పరమభక్తితో కీర్తనల్ పాడగలుగు
తియ్యదనము పొందు తెపుడు తిరుమలేశ !

99

తే॥ గీ॥ భవజలధి రోసి తరియించి బాధలు డిగి
అతులనియతి విషమతతి నధిగమించి
యతి నగుచు పుణ్యతీర్థాల యాత్రసలుపు
తియ్యదనము పొందు తెపుడు తిరుమలేశ !

100

శ్లో॥ ౧॥ కరుడుగట్టిన యలవాట్ల కట్టగట్టి
గంపారించియు మనసున శాంతినొంది
ఆత్మసామ్రాజ్యపదము నే నందునాటి
తియ్యదనము మరువగలన తిరుమలేశ ! 101

శ్లో॥ ౨॥ కాలిండకల నూరూర గాల్చుచుండి
రామభజనలు జేయుచు రాత్రిబవలు
రినుపు మరచి నే నిశ్చింత తనరనాటి
తియ్యదనము పొందు తెపుడు తిరుమలేశ ! 102

శ్లో॥ ౩॥ కామరహితమా నిస్సార్థకర్మ జేసి
శక్తున్నియు నే విశ్వశాంతికొరకు
అర్పణముజేసి యానంద మందునాటి
తియ్యదనము పొందు తెపుడు తిరుమలేశ ! 103

శ్లో॥ ౪॥ కడులు శ్రేణించిన మొదలుగ కలలుకంటి
మాధురాన భూతు లనెన్నో మదిని నిలచె
వాని క్షిప్తి కవితలో వ్రాయగలుగు
తియ్యదనము పొందు తెపుడు తిరుమలేశ ! 104

శ్లో॥ ౫॥ కలుక తిరముగాని యలఘు భావతతుల
తిలుక కలుకుల కలుకుల కిటుకుకిటుకు
తేటతెలుగున పెల్లకు శైలుపగలుగు
తియ్యదనము పొందు తెపుడు తిరుమలేశ ! 105

తే॥ గీ॥ ముద్దుపలుకుల ముత్యాల మూటగట్టి
 మూడుపాదాలలో మూర్తి ముడిచివేట్టి
 తిరుమలేశకు మకుటంబు తీర్చునాటి
 తియ్యదనము నిలుపుచున్న తిరుమలేశ !

106

తే॥ గీ॥ కలము బట్టిచి దానిలో కవిరబోసి
 దరిని గూర్చుండి దయశోక భార నొసగు
 కమలనాథుని నిను కన గలుగునట్టి
 తియ్యదనము నిలుపుచున్న తిరుమలేశ !

107

తే॥ గీ॥ తేటగీతుల నరుల నే తెగువజేసి
 తిరుమలేశ సేర్పించి దేవిగూడి
 చిరునగవు లెన్న నామిద చిలుకునాటి
 తియ్యదనము నిలుపుచున్న తిరుమలేశ !

108

ముగింపు.

తే॥ గీ॥ కటికచీకటిని గనదు శాంతిరేఖ
 దుఃఖరక శోరహోషలో దొరకు శాంతి
 పరమపావన మృగు పాప పంకిలమ్ము
 తెరను తొలగించి ననుజూడ తిరుమలేశ !

(శ్రీ) విజయలక్ష్మీ పవర్ సెన్, ఇట్టువిల్లి.
 ఫోన్ : 342 అమలాపురం.

ఓమ్.

శ్రీ శేషలైలవాసాయ నమః
 శ్వశ్రేయస మస్తు.

విశ్వశాంతి

విశ్వకల్యాణ మొనరింప విధి యటంచు
 విశ్వవిధుల విహరించి వెదకి యేను
 చిత్తమున కొత్తభావాలు చిగురులెత్త
 కథగ నల్లుచు గీతను కలయఁబోసి
 విశ్వశాంతికి మార్గంబు వెల్లడింప
 విశ్వవిధుడయ వాసితి “విశ్వశాంతి”

అంకితము

విశ్వశాంతికి వినువిధి వెడలివచ్చి
 కామదారము నల్పిన నాయకుడవు
 నిత్య ప్రకృత్యైవమృత సీరజాప్త!
 అంత మొనర్చు కైకొను మయ్య! దీని.

— అద్దంతి శ్రీరంగాచార్యులు.

4 T. 9. 51